

ПО-НОВОМУ: ВИРОБНИЦТВО СИРОГО МОЛОКА І ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ

У квітні 2018 року набирає чинності Закон України про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин (документ 2042-19, поточна редакція ухвалена 18.05.2017). Усі розуміють необхідність гармонізації українського законодавства з європейським у плані безпе́чності виробництва харчових продуктів, зокрема й молочних. Разом з тим є певні побоювання, чи не призведуть зміни до катастрофічного скорочення виробництва молока-сировини і закриття молочнотоварних ферм через неспроможність відповідати новим вимогам або можливим жорстким, чи навіть репресивним, діям контролюючих органів. Ситуацію пояснюють співробітники швейцарсько-українського проекту «Створення системи контролю за безпе́чністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків у циклі виробництва та збуту молочних продуктів в Україні», що здійснюється за підтримки Швейцарської Конфедерації через Державний Секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO), Вікторія Лець та Ірина Висоцька.

— Що означає документ для операторів ринку і яка його мета? Ним мають керуватись лише переробні підприємства з відповідною сировинною базою (тобто фермами), які планують експортувати продукцію, чи всі? Чи стосуються вимоги власної переробки, яку мають деякі с.-г. підприємства?

— Так, справді, ухвалення та підписання Закону України «Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству про безпе́чність та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин» (коротко — закон 2042-19), є новим важливим кроком на шляху вдосконалення системи державного контролю безпе́чності харчових продуктів, оскільки першим кроком гармонізації харчового законодавства з вимогами ЄС було прийняття Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпе́чності та якості харчових продуктів» (коротко — закон 771-97) у 2014 році.

Саме останній нормативний акт регламентує вимоги до безпе́чності харчових продуктів та встановлює відповідальність операторів ринку. А закон 2042-19 визначає порядок і механізми державного контролю з метою перевірки дотримання операторами ринку, зокрема фермерами, законодавства при виробництві та реалізації сирого товарного молока. Обидва вищезгадані закони є обов'язковими до виконання всіма операторами ринку, за винятком виробництва харчів для власного споживання.

Нове харчове законодавство встановлює базові вимоги для досягнення головної мети — безпе́чності харчових продуктів незалежно від кількості поголів'я, обсягів виробництва, орієнтованості на внутрішній чи зовнішній ринок тощо. Вздовж харчового ланцюга кожен відповідає в межах своєї діяльності, тобто за виробництво молока відповідає фермер, за дотримання умов транспортування, відповідно, перевізник, а за переробку — молокопереробне підприємство.

Однак будь-які нововведення завжди сприймаються з осторогою, тому дуже важливо розібратися з окремими

положеннями і зрозуміти, що причин для занепокоєння у добросовісних та відповідальних виробників молока немає.

— Як відбудуватиметься втілення закону в життя, чи буде поетапність? На якій стадії розробки підзаконні акти, які пояснюють, що означає те чи інше положення закону?

— Закон підписано Президентом України 30 червня 2017 року, а основні положення документа набудуть чинності після 4 квітня 2018 року, крім деяких статей, що набувають чинності з дня, наступного за днем опублікування закону.

Фактично з липня триває перехідний період, протягом якого органам влади необхідно переглянути чинні, розробити та прийняти нові підзаконні акти, а це разом майже 40 документів, потрібних для реалізації й застосування норм закону, які враховують вимоги директив та регламентів Європейського Союзу. Протягом цього ж часу операторам ринку слід проаналізувати поточний стан ведення господарства з метою приведення його у відповідність базовим вимогам законодавства, а також ідентифікувати, на яких етапах можливий ризик виробництва небезпечного молока та ризик для здоров'я тварин, і зосередитись на мінімізації цих ризиків.

Щодо підготовки нормативно-правових документів, то нині Державна служба України з питань безпе́чності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) розробляє підзаконні акти, необхідні для реалізації норм закону, та докладає всіх зусиль для їх прийняття до квітня 2018 року. Всі проекти документів обов'язково оприлюднюються на сайті Держпродспоживслужби (http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Obgovorennnya_Proektiv_Dokumentiv/28/) та Мінагрополітики для зауважень і пропозицій. Такий підхід до справи сприяє прийняттю документів, зрозумілих усім виконавцям, а також підготовці бізнесу до змін. Тому усім зацікавленим особам необхідно бути більш активними під час обговорення документів.

ДОВІДКА

Швейцарсько-український проект «Створення системи контролю за безпе́чністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків у циклі виробництва та збуту молочних продуктів в Україні» здійснюється за підтримки Швейцарської Конфедерації через Державний Секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO). Загальна мета проекту полягає у підтримці створення та впровадження в нашій державі сучасної системи контролю за безпе́чністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків у молочному ланцюгу додаткової вартості.

Діяльність проекту спрямована, з одного боку, на надання технічної допомоги Державній службі України з питань безпе́чності харчових продуктів та захисту споживачів, щоб розробити і ввести в дію сучасну систему інспектування безпе́чності харчових продуктів на основі оцінки ризиків у молочному ланцюгу додаткової вартості, а з другого — на надання допомоги молоко-

переробним підприємствам у запровадженні консультативної програми для поліпшення виробництва безпечного та високоякісного молока на рівні первинного виробництва.

Пілотними обрано 4 області: Вінницьку, Миколаївську, Полтавську й Харківську. В цих областях проект спільно з 10 молокопереробними підприємствами здійснює ряд заходів з метою підвищення безпе́чності та якості молочної сировини через навчання, тренінги та індивідуальні консультації. Проект забезпечить державні лабораторії в пілотних областях необхідним обладнанням для державного контролю безпе́чності сирого молока на три основні показники: загальне бактеріальне забруднення, кількість соматичних клітин та наявність інгібіторів. Проект співпрацює також із Міністерством аграрної політики та продовольства України, з професійними об'єднаннями в молочному секторі, іншими проектами технічної допомоги у сфері безпе́чності харчових продуктів та якості молока. ●

▲ Вікторія Лець, експерт з питань ветеринарії та безпе́чності молочних продуктів швейцарсько-українського проекту «Створення системи контролю за безпе́чністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків у циклі виробництва та збуту молочних продуктів України».

— Що передбачає і чого вимагатиме закон від виробників молока-сировини? Які зміни треба запроваджувати на фермах і які можуть бути часові рамки?

— Що вже має робити виробник сирого молока на сьогодні:

- Згідно з законом обов'язок отримання експлуатаційного дозволу не поширюється в частині відповідної діяльності на операторів ринку, які здійснюють первинне виробництво харчових продуктів тваринного походження (тобто молочнотоварні ферми), а також пов'язану з ним діяльність, зокрема зберігання та поводження з первинною продукцією в місці її виробництва, за умови, що при цьому істотно не змінюється стан такої продукції. Тобто, **молочнотоварні ферми, які мають охолоджувальний цех в місці виробництва, не повинні отримувати експлуатаційний дозвіл, але обов'язково підлягають державній реєстрації**. Вимогу щодо державної реєстрації передбачено Законом України «Про основні принципи та вимоги до

безпе́чності та якості харчових продуктів». Реєстрація безкоштовна, необхідно заповнити заяву встановленого зразка (<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/file/text/47/f454504n86.doc>) та надіслати в Держпродспоживслужбу регіону, де розташовується ферма.

- Пункти збору сирого молока повинні отримати експлуатаційний дозвіл (порядок отримання та вартість визначено законом про безпе́чність харчових продуктів).
- Забезпечити виконання загальних гігієнічних вимог при виробництві, зберіганні та транспортуванні молока.
- Дотримуватися законодавства щодо умов утримання, стану здоров'я тварин та використання ветеринарних препаратів.
- Вести записи щодо:
 - 1) виду та походження кормів;
 - 2) ветеринарних препаратів для тварин, дати їх застосування, часу очікування, після якого дозволяється використання тварини та/або харчових продуктів тваринного походження;
 - 3) наявності хвороб тварин, які можуть вплинути на безпе́чність харчових продуктів;
 - 4) результатів досліджень (випробувань) зразків, отриманих від тварин, або інших зразків, відібраних з діагностичною метою;
 - 5) даних стосовно перевірок тварин та/або харчових продуктів.

Законодавство не обмежує оператора ринку у виборі способу виконання цих вимог.

Що ще має робити виробник сирого молока відповідно до нового закону:

- Оператор ринку зобов'язаний розробити та впровадити процедури періодичної перевірки сирого молока для визначення рівня загального бактеріологічного забруднення та кількості соматичних клітин.
- Якщо за результатами такої перевірки виявляється невідповідність (перевищення встановлених норм показників бактеріологічного забруднення та кількості соматичних клітин), оператор ринку має негайно повідомити про це компетентний орган. Якщо протягом трьох місяців з дати такого повідомлення зазначена невідповідність не усунуто, відправлення сирого молока з відповідного господарства забороняється. Заборона триває до моменту надання оператором ринку компетентному органу підтвердження усунення невідповідності. Мінімальні критерії до сирого молока, недосягнення яких визначаються як **невідповідність**, встановлені у Проекті Наказу Мінагрополітики «Про затвердження вимог до контролю операторів ринку щодо гігієни молока при їх первинному виробництві», який наразі проходить процедуру погодження в профільному міністерстві.

Застосування предипінгу і постдипінгу

в брудному доїльному залі

без належного навчання персоналу —

викинуті на вітер кошти.

Найголовніші вкладення —

це навчання людей і контроль

за їх діяльністю.

Тобто, виробникові молока, який уже запровадив вимоги рамкового харчового закону 771-97, достатньо лише ввести процедури періодичної перевірки молока-сировини (простою мовою це лабораторне дослідження) та повідомляти Держпродспоживслужбу про невідповідність, якщо вона є.

Недобросовісному виробникові, який досі не дотримувався вимог чинного законодавства, доведеться докласти немало зусиль, щоб до квітня привести своє господарство у відповідність із новими вимогами та бути готовим до перевірок.

— Наскільки зараз готові українські ферми до виробництва по-новому? Наскільки затратними в плані інвестицій, часу, зусиль можуть бути ці зміни? Наскільки досяжні?

— Обов'язок оператора ринку виробляти безпечне молоко. І це не новина. Закон не вимагає нічого більшого, ніж ви маєте виконувати зараз: **забезпечувати здоров'я тварин і персоналу, гігієну при доїнні та утриманні, правильне застосування ветеринарних препаратів і т. д.**

Є хибне бачення, що дотримання законодавчих вимог з безпе́чності перш за все потребує значних фінансів. Наприклад, деякі господарства вкладають великі кошти в автоматичне обладнання, дорогі засоби для предипінгу та постдипінгу тощо. Але **застосування предипінгу і постдипінгу в брудному доїльному залі, без належного навчання персоналу — викинуті на вітер кошти. Тому найголовніші вкладення — це навчання людей і контроль за їх діяльністю**. І тут важливі не стільки гроші, скільки достатній час, правильні навички і мотивація.

Кожен фермер повинен сам оцінити свою готовність, тобто проаналізувати стан господарства й визначити, де і що він може зробити для дотримання принаймні базових вимог законодавства щодо безпе́чності молочної сировини. Інвестиції, час та зусилля залежать індивідуально від поточного стану господарства, але практика показує, що досяжність реальна для більшості господарств. А якщо не вдається виробляти безпечне молоко, то, може, варто змінити вид діяльності.

— Що таке найкращі практики виробництва і що вони означають для виробників сировини?

— Спершу варто розрізнити поняття «найкращі» та «належні» практики. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO) визначає **належні практики** як ті, що добре працюють і дають хороші результати, є успішним досвідом, що має загальне підтвердження через дослідження, валідацію, та можуть бути рекомендовані іншим. Орієнтиром є «Настанови з належних практик виробни-

▲ Ірина Висоцька, експерт проекту з питань управління процесами і якістю, координатор компоненту «Залучення приватного сектору до системи контролю безпе́чності молока та молочних продуктів».

цтва молока» (IDF/FAO, 2011, друге видання), що містять керівні принципи для досягнення бажаного результату та, меншою мірою, конкретні, вичерпні дії чи процеси. Рамковими результатами настанов є виробництво безпечного та якісного молока від здорових тварин. Належні практики спрямовані на поточні потреби, а не на цілі в майбутньому, тому різного роду настанови з належних практик мають на меті дати рекомендації для досягнень вимог національного законодавства чи міжнародних стандартів, наприклад, щодо безпе́чності продуктів харчування, забезпечення простежуваності тощо. Тобто, це база.

Найкращі ж практики, хоч би в якій сфері вони застосовувалися, спрямовані на досягнення найкращого результату. Це своєрідна модель успіху. У виробництві молока найкращі практики — це інноваційні рішення, ідеї, вдосконалення, що підвищують продуктивність процесів у ключових сферах: здоров'я та благополуччя тварин, гігієна доїння, годівля, навколишнє середовище, соціо-економічне управління на фермі тощо.

Тому очевидно, що найкращі практики формуються там, де бажано удосконалити процеси, є прагнення до успіху, до впровадження інновацій. Інше питання — як і хто їх акумулює для подальшого поширення. Рушійними силами в цьому питанні є **зовнішній бенчмаркінг** (можливість порівняти практики свого господарства з практиками інших), **нетворкінг** (обмін інформацією, спільний пошук рішень, партнерів та ресурсів), винагороди за якість та іншого роду конкурси. Найефективніше такі функції виконують саме галузеві організації/асоціації/об'єднання виробників молока, переробників та інших зацікавлених сторін.

Якщо взяти за приклад європейський досвід роботи асоціацій, то часто вони поєднують усі три названі форми обміну інформацією. Наприклад, в Ірландії відомі два конкурси серед виробників молока:

- Cellcheck Milking for Quality — визначення топ-500 фермерів із найнижчим середнім показником кількості соматичних клітин в молоці за рік, та
- National Dairy Council (NDC) and Kerrygold Quality Milk Awards, умовою участі в якому є середньомісячний показник бактеріального забруднення в молоці менше

ДОВІДКА

Проект наказу «Про затвердження вимог до контролю операторів ринку щодо гігієни молока при їх первинному виробництві»

- Відхід від застарілих, надмірно деталізованих вимог.
- Максимальне наближення до нормативних вимог ЄС, які визначають показники безпе́чності, а саме **мінімально придатне молоко для переробки** має відповідати таким критеріям:
 - вміст мікроорганізмів при 30 °C — ≤ 100 тис./мл;
 - вміст соматичних клітин — ≤ 400 тис./мл;
- температура замерзання — ≤ -0,520 °C;
- не містить інгібіторів.
- Перехідний період у поступовому застосованні оновлених вимог показників безпе́чності молока — до 1 січня 2022 року.
- Так, з 1 січня 2019 року на переробку прийматиметься молоко з кількістю мікроорганізмів — не більше 500 тис./мл та кількістю соматичних клітин — не більше 500 тис./мл.

15 тис./мл та кількості соматичних клітин — 200 тис./мл.

Важливо, що за результатами річного збору даних формуються публікації з історіями успіху переможців. Це і є свого роду бенчмаркінг на національному рівні, а церемонія нагородження переможців — можливістю для нетворкінгу найкращих. Так, рутинними практиками переможців у різних номінаціях є: температура зберігання молока +2,7° С, температура води для миття обладнання вища від +70° С, переддоїльна підготовка вимені й дезінфекція дійок зануренням чи обприскуванням, використання рукавичок і, звісно ж, індивідуальна оцінка молочної продуктивності корів.

Такі конкурси мають національний масштаб та цілі. Програма CellcheckMilking for Quality, заснована в 2010 році, ставить за мету, що до 2020 року 75% ірландських ферм досягнуть середнього показника соматичних клітин ≤200 тис./мл. За результатами програми розроблено настанови з контролю маститів на фермі, відбуваються також тренінги та семінари.

Підхід північноамериканських країн теж базується на певних галузевих настановах для виробників молока, але разом з використанням найкращих практик рекомендується впровадження концепції НАССР на фермі (аналіз небезпечних факторів та контролю у критичних точках), стандартних операційних процедур та коригувальних дій. Прикладами таких критичних точок на фермі є доїння корів, що лікуються (небезпечний фактор — залишки ветеринарних препаратів у молоці), а також охолодження та зберігання молока (небезпечний фактор — патогенні мікроорганізми).

Для контролю критичних точок на фермах використовують розроблені стандартні операційні процедури та застосовують рекомендації Кодексу найкращих управлінських практик, укладеного асоціаціями виробників молока. Такі програми на фермах мають на меті не лише гарантування якості й безпеки молока, а й благополуччя тварин, біобезпеку та захист навколишнього середовища і, що важливо, простежуваність.

Кожен виробник молока має чітко розуміти важливість забезпечення простежуваності у своєму господарстві: починаючи з ідентифікації тварин і закінчуючи документуванням використання ветеринарних препаратів за принципом «крок назад» (можливість встановити, який лікарський засіб застосовувався і звідки він надійшов на ферму) та «крок уперед» (як і куди утилізувалося молоко від корів, що лікуються).

— Які нові правила перевірки виробників молочної продукції і до яких саме перевірок мають бути готові молочні ферми?

— Контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин здійснюватиме виключно Держпродспоживслужба: вона наразі єдиний компетентний орган у цій сфері. Це означає, що перевіряти операторів ринку харчових продуктів будуть лише державні інспектори цього органу.

Законом чітко визначено форми заходів державного контролю: аудит, інспектування, передзайбійний та післязайбійний огляд, відбір зразків, лабораторне дослідження (випробування), перевірки відповідності, документальні та фізичні перевірки.

Також закон передбачає затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення господарської діяльності, та порядку визначення періодичності планових заходів державного контролю потужностей. Сьогодні рано ще говорити про критерії, за якими молочнотоварні ферми буде віднесено до тієї чи іншої категорії ризику, і з якою періодичністю вони перевірятимуться, оскільки це все буде прописано в постанові Кабінету Міністрів (вона в стадії розробки).

Контроль за дотриманням

законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин здійснюватиме виключно Держпродспоживслужба.

Відповідно до закону 2042-19 державний контроль буде здійснюватися на кожному етапі виробництва та обігу харчових продуктів і кормів. Періодичність планових заходів державного контролю кожної потужності визначається на підставі ризик-орієнтованого підходу та буде враховувати:

- 1) визначені ризики, пов'язані з тваринами, харчовими продуктами, кормами, операторами ринку, використанням харчових продуктів або кормів, процесів, матеріалів, речовин, здійсненням діяльності або операцій, які можуть мати негативний вплив на безпеку харчових продуктів та кормів, здоров'я та благополуччя тварин;
- 2) результати здійснення попередніх заходів державного контролю;
- 3) ефективність процедур, які застосовуються оператором ринку з метою дотримання законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин;
- 4) інформацію, яка може свідчити про невідповідність.

Завдяки такому підходу сумлінних операторів перевірятимуть рідше. Перевірками охоплюватиметься весь харчовий ланцюг за принципом «від лану до столу», включно з кормами та продуктивними тваринами.

Планові заходи державного контролю здійснюватимуться відповідно до його щорічного плану. План державного контролю на наступний рік розробляється та затверджується компетентним органом до 1 грудня поточного року. Закон 2042-19 передбачає прозорість та відкритість дій компетентного органу, тому всі плани діяльності, як короткострокові, так і довгострокові, будуть публічно висвітлені та доступні на сайті Держпродспоживслужби для будь-якої зацікавленої особи.

Заходи державного контролю здійснюватимуться без попередження (повідомлення) оператора ринку, крім аудиту та інших випадків, коли таке попередження є необхідною умовою забезпечення ефективності державного контролю. Тобто, якщо згідно з чинним законодавством держорган зобов'язаний попередити підприємство про перевірку за 10 днів до її початку, то з моменту набуття чинності закону про контроль держінспектор буде виходити на перевірку без жодного повідомлення.

Всі оператори ринку, в тому числі й молочнотоварні ферми, не повинні чекати перевірок: дотримуватися вимог для отримання безпечного продукту слід завжди. Звісно, саме це лякає операторів ринку, але погодьтеся, що кожна господиня, знаючи, що до неї прийдуть гості, готується, а неанонсовані перевірки дозволять інспекторам побачити реальну картину на фермі й цим стимулювати оператора ринку постійно працювати у відповідності з чинним законодавством.

Консультаційний центр АВМ

ЦІЛІ:

- Постійний контроль виробничих процесів.
- Зниження собівартості виробництва молока.
- Збільшення продуктивності стада.
- Оптимізація умов годівлі та утримання стада.
- Високий рівень здоров'я та відтворення стада.
- Забезпечення максимального генетичного прогресу.
- Навчання та мотивація персоналу.

ПОСЛУГИ:

- Повний технологічний супровід.
- Ветеринарний супровід.
- Зоотехнічний супровід.
- Економічний супровід.
- Агрономічний супровід.
- Аналіз грубих кормів.
- Розробка та балансування раціонів.
- Розчистка та лікування ратиць.
- Відбір та поставка нетелів.
- Навчання та підбір персоналу.
- Супровід будівництва та реконструкції МТФ.

ВАШ НЕЗАЛЕЖНИЙ ЕКСПЕРТ В СВІТІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

ДОСЯГНЕННЯ:

- Збільшення молочної продуктивності після першого року співпраці з КЦ в середньому на 40% та подальше стабільне щорічне зростання.
- Збільшення поголів'я в середньому на 17% в рік.
- Всі господарства виробляють молоко високої якості.
- Всі господарства інвестують в будівництво та реконструкцію ферм та мають за цілю розвивати молочне скотарство.
- Всі господарства КЦ АВМ – це насамперед команди справжніх професіоналів та надійні партнери.

ПП «Консультаційний центр АВМ»
Тел./факс +38047-444-67-54
оф. моб. +38097-618-37-68,
+38096-770-67-47

АСОЦІАЦІЯ ВИРОБНИКІВ МОЛОКА — будуймо разом молочну галузь України!

ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ГОСПОДАРСТВАМ-ЧЛЕНАМ АВМ

- Інформаційно-аналітичне забезпечення
- Лобіювання інтересів виробників молока в органах державної влади
- Допомога в реалізації молока
- Ведення переговорів з молокопереробними підприємствами

- Відбір та поставка ремонтного молодняка
- Надання послуг з розчистки та лікування ратиць. Моніторинг стада та навчання ортопедів
 - Лабораторне дослідження кормів

Асоціація виробників молока

Послуги консультативного центру:

- Повний технологічний супровід
- Ветеринарний супровід
- Економічний супровід
- Супровід будівництва та реконструкції МТФ

- Юридична консультація
- Навчання та підбір персоналу
- Семінари для керівників та спеціалістів
- Участь у соціальному проєкті «Я люблю молоко»

на правах реклами

Інспектування відбуватиметься з застосуванням актів державного контролю, який містить вичерпний перелік питань для перевірки дотримання оператором ринку законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин. Кожне таке питання повинно містити посилання на вимогу нормативно-правового акту (статтю, частину, пункт, підпункт, абзац тощо), яка підлягає дотриманню оператором ринку. Якщо за результатами інспектування буде виявлено невідповідність, в акті державного контролю наводиться детальний опис порушень. Акт складається у двох примірниках, один з яких вручається оператору ринку протягом трьох робочих днів із дня його складення.

Перелік питань, що стосуються гігієнічних вимог до поводження з харчовими продуктами, вже затверджено наказом Мінагрополітики № 42 від 06.02.2017. **Перелік питань для перевірки саме молочнотоварних ферм на виконання вимог законодавства щодо безпе́чності виробництва молока, кормів, здоров'я та благополуччя тварин зараз розробляється Держпродспоживслужбою**, його також буде оприлюднено для обговорення та пропозицій.

Сам процес інспектування передбачатиме перевірку дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин та відповідності їх діяльності вимогам щодо:

- 1) гігієни (при доїнні, зберіганні та транспортуванні, утриманні тварин, гігієни персоналу тощо);
- 2) плану коригувальних дій, розробленого та впровадженого оператором ринку за результатами попередніх перевірок;
- 3) інцидентів, пов'язаних з безпе́чністю харчових продуктів та кормів.

Інспектування може включати в себе перевірку потужностей, прилеглої території, приміщень, обладнання та інвентаря, транспортних засобів, а також харчових продуктів та кормів, сировини, інгредієнтів, допоміжних матеріалів для приготування кормів, предметів та матеріалів, що контактують із харчовими продуктами, засобів та процесів прибирання і догляду, а також пестицидів.

Якщо під час перевірки в інспектора виникне обґрунтована підозра щодо невідповідності, то він матиме право відібрати зразки для дослідження (випробування), або якщо такі дослідження передбачені щорічним планом державного контролю.

Але, звісно, в бочці меду є ложка дьогтю для оператора ринку, це штрафні санкції за невиконання вимог.

- незареєстрована потужність тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб у розмірі 20 мінімальних

заробітних плат, на фізичних осіб-підприємців — у розмірі 11 мінімальних заробітних плат;

- порушення встановлених законодавством гігієнічних вимог до виробництва та/або обігу харчових продуктів або кормів, якщо це створює загрозу для життя і/або здоров'я людини чи тварини, тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, на фізичних осіб-підприємців — у розмірі 6 мінімальних заробітних плат;
- пропонування до реалізації або реалізація непридатних харчових продуктів або кормів тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб у розмірі 25 мінімальних заробітних плат, на фізичних осіб-підприємців — у розмірі 17 мінімальних заробітних плат.

У результаті запровадження нової системи контролю однозначно виграє добросовісний оператор ринку та споживач, який отримує можливість купувати харчові продукти з високим рівнем безпе́чності. І, звісно, нового підходу варто побоюватися лише тим операторам, які не приділяють належної уваги безпе́чності харчових продуктів: їх перевірятимуть частіше.

Всі мають усвідомлювати, що такий підхід сприяє профілактиці, а не реактивному підходу до контролю безпе́чності харчових продуктів.

— **Хто має працювати з молочнотоварними фермами у плані просвітництва, інформування й підготовки до змін з безпе́чності виробництва молока?**

— Ресурсів та способів отримати інформацію сьогодні вистачає, і першим партнером для виробників молока має стати Держпродспоживслужба. Розробка та ухвалення нового харчового законодавства, яке формує нові ролі та відповідальності, ризик-орієнтовану систему контролю, є важливими віхами гармонізації законодавства. Але, напевно, ще важливішим є те, як це законодавство трактується і працює на практиці. Впровадження на практиці передбачає розуміння, якого найкраще досягнути шляхом обговорення, діалогу. Це те, що вкрай необхідно операторам ринку в усіх галузях. Тому дуже важливо брати участь у різного роду заходах (нарадах, конференціях, семінарах, тренінгах тощо), оскільки це джерела інформації та роз'яснення нового законодавства.

Свою роль у просвітництві можуть відіграти й галузеві об'єднання. Наприклад, Асоціація виробників молока веде активну інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо застосування на українських фермах належних і найкращих практик для виробництва безпе́чного молока.

Нова система контролю побудована за принципом «контроль контролю», тобто у фермера буде можливість для самоконтролю на відповідність вимогам національного законодавства, адже вичерпний перелік питань для перевірок буде у вільному доступі.

Важливо, щоб **сьогодні кожен виробник молока почув ключове повідомлення нового законодавства, яке не суперечить попереднім вимогам: відповідальність за виробництво безпе́чного та належної якості молока лежить на ньому.**

З другого боку, не варто зупинятися на виконанні лише мінімальних вимог законодавства. Впровадження найкращих практик — це спосіб підвищення ефективності виробництва молока. Швейцарсько-український проєкт із безпе́чності молока, організовуючи тренінги для малих та середніх виробників у пілотних областях (Вінницька, Полтавська, Харківська та Миколаївська), також намагається донести цю думку до учасників навчань. До речі, тренінгові матеріали проєкту є на веб-сторінці <http://safoso.com.ua> і кожен може з ними ознайомитися.

Між поняттями «відсутність знань» та «відсутність бажання отримувати знання» дистанція величезного розміру. Створення європейського клімату у виробництві та обігу харчових продуктів потребує змін у філософії, які стосуються як інспектора, так і виробника харчових продуктів. ●

Від нової системи контролю
однозначно виграє добросовісний
оператор ринку та споживач.
Побоюватися її варто лише
недобросовісним операторам,
які нехтують безпе́чністю харчових
продуктів.